

ÜHISE TURUKORRALDUSE MÄÄRUS

Ühise turukorralduse määrusega (ehk muutmismäärusega) muudetakse põllumajandustoodete, sealhulgas veini ühist turukorraldust reguleerivaid reegleid, ELi kvaliteedikavasid (geograafilised tähised) ja äärepoolsete piirkondade toetusmeetmeid. Eesmärk on varustada põllumajandusturget ja toetada meetmeid uute probleemidega toimetulekuks, ajakohastada sätteid, lihtsustada menetlusi ja tagada, et reeglid on kooskõlas teiste ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) määrustega.

ÕIGUSLIK ALUS

Ühise põllumajanduspoliitika õiguslik alus on sätestatud [Euroopa Liidu toimimise lepingus](#) (artiklid 38–44) ([3.2.1](#)).

Ühine turukorraldus on hõlmatud [määrusega \(EL\) 2021/2117](#), millega muudetakse määrust (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus; [määrust \(EL\) nr 1151/2012](#) põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta; [määrust \(EL\) nr 251/2014](#) aromatiseeritud veiniproduktide geograafiliste tähiste kaitse kohta; ning [määrust \(EL\) nr 228/2013](#), millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed liidu äärepoolsete piirkondade jaoks.

Lisaks ühise turukorralduse määrusele (muutmismäärusele) on ÜPP 2023–2027 hõlmatud veel kahe määrusega: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta [määrusega \(EL\) 2021/2115](#), millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 ([3.2.4](#)) ning [määrusega \(EL\) 2021/2116](#), mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 ([3.2.8](#)).

SISSEJUHATUS

Uue ühise turukorralduse määrusega (ÜTK määrus) muudetakse mitut ÜPP [varasemat õigusraamistikku \(2014–2020\)](#) käsitlevat määrust, mis on seotud põllumajandusturgude korralduse, põllumajandustoodete kvaliteedikavade, aromatiseeritud veiniproduktide geograafiliste tähiste ja põllumajandusmeetmetega ELi äärepoolsetes piirkondades.

Suuremas osas jääb ÜTK määrus eelmise programmitöö perioodiga võrreldes samaks. Muudetavate sätete hulgas kõige olulisem struktuuriline muudatus puudutab toetuskavasid üldiselt ja teatavate sektorite (puu- ja köögivilja-, mesindus-, veini-, humala-, oliiviõli- ja lauaoliivide sektor) toetamist. Need sektoripõhised sekkumised kuuluvad nüüd liikmesriikide strateegiliste kavade juurde ja sellest tulenevalt on vastavad sätted viidud ÜTK määrusest üle ÜPP strateegiakavade määrusesse.

Mitmeid muudatusi on tehtud ka veinisektorit, geograafilisi tähiseid ning äärepoolseimate piirkondade ja Egeuse mere väikesaarte teisi kvaliteedikavasid ja -meetmeid käsitlevates reeglites.

Uued ÜPP määrused võeti vastu 2021. aasta detsembris ja neid kohaldatakse 1. jaanuarist 2023. Alates 1. jaanuarist 2023 rakendatakse ÜPP strateegiakavasid kõigis liikmesriikides.

ÜHINE TURUKORRALDUS JA TURU JUHTIMINE

Kuigi ühise turukorralduse / muutmismäärusega säilitatakse [määruse \(EL\) nr 1308/2013](#) (millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus) eesmärgid, ülesehitus ja põhijooned, tehakse sellega mitmeid turusekkumist ja turu juhtimist puudutavaid muudatusi:

- Välja on jäetud määruse (EL) nr 1308/2013 II osa I jaotise II peatüki 2.–6. jaos sätestatud **toetuskavasid käsitlevad sätted**, sest kõik sekkumisviisid asjaomastes sektorites on nüüd sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 III jaotise III peatükis („Teatavatesse sektoritesse sekkumise viisid“). Konkreetsetesse sektoritesse sekkumised võivad nüüd hõlmata kõiki põllumajandustooteid ([3.2.4](#)).
- **Mitmeid muudatusi on tehtud veinisektorile kohaldatavatesse reeglitesse**, et parandada toimetulekut uute majanduslike, keskkonna- ja kliimaprobleemidega:
 - *viinapuude istutuseks antavate lubade süsteem*: süsteem, mille järgi antakse load uusistutustele, mis moodustavad kokku 1 % istutatud viinapuude kogu tegelikust kasvualast, jääb nüüd kehtima kuni 2045. aastani (komisjon teeb 2028. ja 2040. aastal kaks vahekokkuvõtet, et hinnata kava toimimist ja teha asjakohasel juhul ettepanekuid), ning istutusloa kehtivusaega pikendati kolmelt aastalt kuuele aastale.
 - *liikide ristamisel saadud viinamarjasordid*: *Vitis vinifera* liiki kuuluvate viinamarjasortide ja muude perekonna *Vitis* liikide ristamisel saadud viinamarjasortide kasutamise lubamine kaitstud päritolunimetusega kvaliteetveinide tootmiseks võimaldab tootjatel kasutada viinamarjasorte, mis on muutuvate kliimatingimustega paremini kohanenud.
 - *dealkoholiseeritud veinid ja osaliselt dealkoholiseeritud veinitooted*: luba turustada dealkoholiseeritud veine ja kaitsta osaliselt dealkoholiseeritud veinitooteid kaitstud päritolunimetuste ja kaitstud geograafiliste tähistega võimaldab ELi veinisektoril paljutootavatest uutest võimalustest kasu saada.

- *toitumisalase teabe ja koostisosade märgistus*: veinide puhul, mis on toodetud pärast 8. detsembrist 2023, tuleb esitada teave koostisosade, allergeenide, energiasisalduse ja toitumisalase teabe kohta. Alates sellest kuupäevast tuleb vastavalt ühise põllumajanduspoliitika muutmise määruse sätetele ja kooskõlas toidualase teabe määrusega (määrus (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele) esitada toitumisalane teave ja allergeensete koostisosade loetelu ka veinide kohta. Siiski võib märgistusel esitatud toitumisalase teabe puhul piirduda vaid energiasisaldusega ning lisada märgistusele ruutkood, mille abil pääseb ligi muule teabele ja ülejäänud koostisosade loetelule. Erandiks on allergeenide kohane märgistus, mis peab olema esitatud füüsilisel etiketil.
- **Liidu turu vaatluskeskused** Uue määrusega luuakse ühtne ametlik õigusraamistik liidu turu vaatluskeskuste loomiseks ja toimimiseks mis tahes põllumajandussektoris ning kehtestatakse kõnealustele vaatluskeskustele teatamis- ja aruandluskohustused. Vaatluskeskused peaksid olema töövalmis 31. detsembriks 2023. Nad peaksid põllumajandusturgude seireks kogutud statistiliste andmete ja teabe põhjal tuvastama turuhäirete ohu ja selle oma aruannetes välja tooma. Komisjon peaks Euroopa Parlamenti ja nõukogu korrapäraselt teavitama põllumajandustoodete turuolukorrast, turuhäirete ohust ja võimalikest võetavatest meetmetest. Selleks peaks ta korrapäraselt osalema põllumajanduse ja maaelu arengu komisjoni ning põllumajanduse erikomitee koosolekutel.

UUED REEGLID GEOGRAAFILISTE TÄHISTE KOHTA

Uue ÜPPga kehtestatakse lisareeglid geograafiliste tähiste kohta. Seda tehakse kooskõlas meetmetega, mida on võetud selleks, et tugevdada põllumajandustootjate positsiooni väärtusahelas:

- **kaitstud päritolunimetuste ja kaitstud geograafiliste tähiste pakkumise juhtimine**: uue ühise turukorraldusega laiendatakse kaitstud päritolunimetuste ja kaitstud geograafiliste tähiste pakkumist käsitlevat kehtivat õigusakti, mis seni kohaldus ainult singi- ja juustusektorile, kõigile sektoritele. See toetab märkimisväärselt neid ELi põllumajandustootjaid, kes toodavad kaitstud päritolunimetuse või kaitstud geograafilise tähisega kaitstud tooteid;
- **tootespetsifikaadid**: vabatahtlikkuse alusel võib lisada tootespetsifikaadile kestliku töötlemise kriteeriumid;
- **kaitstud päritolunimetusega ja kaitstud geograafilise tähisega toodete suhtes võetavad lisakaitsemeetmed**: kavas on kaitstud päritolunimetusi ja kaitstud geograafilisi tähiseid internetis ja ELis sõnaselgelt kaitsta. Kaitstud päritolunimetuste ja kaitstud geograafiliste tähiste kaitset laiendatakse ka koostisosade nimetuste kasutamisele;
- **aromatiseeritud veinide geograafilised tähised**: see kava liidetakse põllumajandustoodete ja toiduainete kavaga;

- **uute reeglite kohaldamine veinisektorile:** kaitstud päritolunimetuse ja kaitstud geograafilise tähisega veinitootjatel lubatakse kasutada liikide ristamisel saadud viinamarjasorte;
- **sektoritevaheline ühtsus:** menetlusi lihtsustatakse, muudetakse sujuvamaks ja ühtlustatakse sektorite vahel.

PÕLLUMAJANDUSE ERIMEETMED LIIDU ÄÄREPOOLSEIMATE PIIRKONDADE JAOKS

Uue määrusega lisatakse määrusesse (EL) nr 228/2013 uus artikkel Réunioni (Prantsusmaa) tootmisharudevaheliste kokkulepete kohta.

MUUD SÄTTED

- **Põllumajandusreserv:** välja on jäetud määruse (EL) nr 1308/2013 V osa III peatükis sisalduvad põllumajandussektori kriisiabireservi käsitlevad sätted, sest põllumajandusreservi käsitlevad ajakohastatud sätted sisalduvad määruses (EL) 2021/2116. Reservi suurus on vähemalt 450 miljonit eurot aastas ja seda raha saab suunata selliste meetmete võtmiseks nagu hädaolukorras ostmine ja eraladustamistoetus.
- **ELi koolipuuvilja-, -köögivilja ja -piima kava:** uue määrusega kehtestatakse [ELi koolikava](#) kogueelarveks 220,8 miljonit eurot õppeaastas, millest 130,6 miljonit on mõeldud puu- ja köögivilja ning kuni 90,1 miljonit piima tarbeks. Iga riik võib vastavalt oma prioriteetidele ja vajadustele kanda osa puu- ja köögiviljadeks ette nähtud vahenditest piima tarbeks või vastupidi. Liikmesriigid valivad koolikavade või nendega seotud hariduslike meetmete raames väljajagatavad tooted objektiivsete kriteeriumide alusel (nt tervise- ja keskkonnaaspektid, hooajalisus, kohalike või piirkondlike toodete valik ja kättesaadavus, mahepõllumajanduslikud tooted, lühikesed tarneahelad, kestlikkus ja õiglase kaubanduse aspektid).
- Lisaks on eelmisest ÜTK määrusest välja jäetud mitu aegunud sätet:
 - suhkrukvootide süsteemiga seotud reeglid ja nõuded aegusid turustusaasta 2016/2017 lõpus, seega on määruse (EL) nr 1308/2013 asjakohased sätted nüüdseks aegunud ja määrusest välja jäetud.
 - võttes arvesse saadud kogemusi ning piima- ja piimatootesektori arengut pärast kvoodisüsteemi lõppu, ei ole enam asjakohane säilitada ka piima- ja piimatootesektoris tootmisharudevaheliste organisatsioonide jaoks ette nähtud eesmärkide ja tunnustamiskorraga seotud erireegleid.

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

Euroopa Komisjon avaldas ühise põllumajanduspoliitika reformi käsitlevad seadusandlikud ettepanekud 1. juunil 2018. Parlamendis vastutas selle toimiku eest põllumajanduse ja maaelu arengu komisjon ning pärast 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimisi määrati selle komisjoni raportööriks Eric Andrieu (S&D,

Prantsusmaa). Euroopa Parlament võttis oma esimese lugemise seisukoha komisjoni seadusandlike ettepanekute kohta vastu 23. oktoobril 2020.

See heakskiidetud tekst oli järgnevatel läbirääkimistel nõukoguga lähtepunktiks. Läbirääkimised kõigi kolme ÜPP ettepaneku üle algasid 10. novembril 2020 ja jätkusid mitmel kolmepoolsel kohtumisel. Läbirääkijad jõudsid ÜPP reformipaketi kolme ettepaneku suhtes kokkuleppele 2021. aasta juuni lõpus. ELi põllumajandusministrid kiitsid selle kokkuleppe heaks 28. juunil 2021 ja AGRI-komisjon 9. septembril 2021. Parlament hääletas ÜPP reformipaketi kolme ettepaneku üle oma novembri II osaistungjärgu täiskogu istungil ning lõppakt (2. detsembri 2021. aasta [määrus \(EL\) 2021/2117](#)) avaldati 6. detsembri 2021. aasta Euroopa Liidu Teatajas L 435.

Muutmismääruse puhul olid kaasseadusandjate seisukohad veinide ja geograafiliste tähiste kohta teineteisele üsna lähedased. Seisukohad lahkesid aga turujuhtimise ja kriisimeetmete valdkonnas. Kõige vastuolulisemateks küsimusteks osutusid parlamendi muudatusettepanekud riikliku sekkumise, eraladustamistoetuse, kolmandate riikidega kauplemise, turu läbipaistvuse, erakorraliste turumeetmete ja suhkursektorit käsitlevate sätete kohta.

Kolmandate riikidega kauplemise tundliku küsimuse suhtes lepiti kokku, et parlamendi muret impordi ja madalamate tootestandardite pärast saab käsitleda poliitilistes deklaratsioonides. Nendes küsimustes tehti [kolm avaldust](#): kolme institutsiooni allkirjastatud ühisavaldus imporditud toodete tervise- ja keskkonnastandardite kohta; Euroopa Parlamendi ja nõukogu kahepoolne avaldus, milles kutsutakse komisjoni üles koostama nende teemade kohta aruanne hiljemalt 2022. aasta juuniks; ning komisjoni ühepoolne avaldus selle kohta, mida saaks ette võtta seoses põllumajandustoodete ja põllumajanduslike toiduainete impordiga kolmandatest riikidest. Samuti võeti kolme institutsiooni [ühisavalduses](#) teadmiseks suhkursektori raskused ja kohustuti hindama käimasoleva ja peatselt avaldatava uuringu järeldusi.

Nagu on märgitud parlamendi tellitud [uuringus](#) 2020. aasta järgse ÜPP reformiprotsessi kohta institutsioonidevahelisest vaatenurgast, saavutas parlament läbirääkimistel mitu endale seatud eesmärki. Eelkõige on need seotud turukorraldusega (sekkumiste laiendamine kõikidele strateegiakavade määruse sektoritele, ELi turu vaatluskeskused, kaitstud päritolunimetustega / kaitstud geograafiliste tähistega toodete pakkumise reguleerimise meetmed), põllumajandusreserviga (üleminekumehhanism) ja veinisektoriga (loasüsteemi pikendati 2045. aastani, tootjatele kättesaadavate veinisortide piiramine).

François Nègre
10/2023

